

Nr 64.

Ankom till riksdagens kansli den 12 december 1940 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till anläggningar för utnyttjande av vissa staten tillhöriga malmfyndigheter m. m.

(1:a avd.)

I en den 29 november 1940 dagtecknad proposition, nr 77, har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen, att såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket till Anläggningar för utnyttjande av vissa staten tillhöriga malmfyndigheter m. m. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas huvudsakligen följande.

I skrivelse den 20 september 1940 ifrågasatte statens industrikommission upplåtande till Bolidens Gruvaktiebolag av nyttjanderätten till inmutare- och jordägareandelarna i följande staten tillhöriga utmål inom Västerbottens län, nämligen inom *Bjurforsfältet* i Norsjö socken: Bjurfors utmålsgruva nr 1, Bjurfors utmålsgruva nr 2, Bjurfors utmålsgruva nr 3 och Örgruvan nr 52; inom *Adakfältet* i Malå socken: Adak nr 2, Adak nr 3, Adak nr 3 A och Adak nr 3 B; samt inom *Rävlidenfältet* i Lycksele socken: Rävliden nr 2, Rävliden nr 3, Rävliden nr 4, Rävliden nr 5 och Rävliden nr 6.

Med skrivelse den 20 november 1940 har därefter *industrikommissionen* i samråd med *kommerskollegium* överlämnat ett kontraktsförslag i ämnet.

Enligt detta överlåter staten å Bolidens Gruvaktiebolag att intill utgången av år 1945 med ensamrätt verkställa brytning å förut omförmälda malmfyndigheter inom Bjurforsfältet, Adakfältet och Rävlidenfältet. Bolaget skall för statens räkning ombesörja driften vid ifrågavarande gruvor med skyldighet för bolaget att till statsverket redovisa det överskott, som uppkommer å verksamheten, sedan bolaget tillgodoräknat sig viss ersättning enligt i kontraktet närmare angivna grunder. Bolaget åtager sig att på statens bekostnad dels utföra erforderliga anläggningar för malmbrytningen vid gruvorna, dels omhändertaga malmens brytning, transport och anrikning, i kontrakt med ett gemensamt namn kallat legodriften. Behövlig krossning och anrikning skall i den utsträckning, som befinnes möjlig och lämplig, ske i bolagets anrikningsverk. Därest komplettering av maskinutrustning, anordningar och byggnader erfordras härför, skall staten bestrida hälften av sålunda

uppkommande kostnader. Staten skall vidare utan kostnad för bolaget tillhandahålla dispositionsrätten till de staten tillhöriga markområden, som erfordras för legodriften, inklusive för upplag, ledningar m. m. I den mån dispositionsrätt till av andra ägda markområden erfordras, skall staten träffa avtal därom. Bolaget skall uppgöra planer för de erforderliga nyanläggningarna och anskaffningarna ävensom för legodriftens ordnande, vilka planer skola av kommerskollegium godkännas, innan de bringas till utförande. De kostnader, som staten har att bestrida för utförande av anläggningar samt för anskaffande av maskiner, inventarier och transportmedel, skall staten betala till bolaget efter rekvisition. Bolaget förbinder sig att väl vårda och underhålla anläggningarna samt att enligt av kommerskollegium godkända planer sörja för en rationell gruvbrytning. Staten äger att genom vederbörligt ombud kontrollera bolagets uppgifter och beräkningar, uttaga kontrollprov av produkterna, taga del av resultaten av utförda gruvundersökningar samt kontrollera gruvbrytning, transport och anrikning. Underlåter bolaget att behörigen fullgöra sina åtaganden, kan överenskommelsen uppsägas av staten.

De kostnader, som enligt förslaget ankommer på statsverket, hava med nuvarande priser uppskattats till sammanlagt 1,855,000 kronor. Industrikommissionen föreslår att, med hänsyn till kostnadsberäkningarnas osäkerhet, beloppet avrundas till 2,000,000 kronor.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

Det vore i nuvarande läge av vikt, att åtgärder vidtoges för stegring av kopparproduktionen inom landet. Det förslag till samverkan mellan staten och Bolidens Gruvaktiebolag, som nu föreläge och vilket föregåtts av långvariga förhandlingar, hade godkänts av bolagets styrelse. Även för statens del torde förslaget innebära en godtagbar lösning av det förevarande spörsmålet. Genom att tiden för nyttjanderättsupplåtelsen begränsats till fem år finge staten möjlighet att taga frågan om gruvfyndigheternas utnyttjande under förnyad omprövning inom en förhållandevis nära framtid. Jämväl i övrigt torde statens intressen få anses tillgodosedda.

Då förhandlingarna dragit ut på tiden, hade det ansetts angeläget att, sedan ett avtalsförslag kommit till stånd, vilket sålunda borde kunna av statsmakterna godtagas, genomförandet av detta förslag icke fördröjdes. Kungl. Maj:t hade därför — med begagnande av riksdagens medgivande att upplåta gruvfyndigheter — den 22 november 1940 bemyndigat kommerskollegium att träffa uppgörelse med Bolidens Gruvaktiebolag i enlighet med förslaget i fråga. Denna uppgörelse vore emellertid förenad med skyldighet för statsverket att tillhandahålla bolaget medel för utförande av anläggningar för malmbrytningen samt för anskaffande av vissa maskiner m. m. Ifrågasvarande anläggningar och inventarier, vilka — med undantag av vissa kompletteringsmaskiner, som av bolaget kostnadsberäknats till 150,000 kronor och till vilka staten skulle bidra med 75,000 kronor — skulle bli statens egendom, beräknades draga en kostnad av i runt tal 2,000,000 kronor. Det torde vara nödvändigt, att ett särskilt anslag för ändamålet å detta belopp beviljades. Slutlig ställning till redovisningen av ifrågasvarande investering behövde ej nu tagas. Kungl. Maj:t torde få meddela erforderliga föreskrifter angående redovisningen av uppkommande överskott på verksamheten.

I samband härmed upplyste departementschefen, att fråga uppkommit om överlåtelse till staten av Bolidens Gruvaktiebolag tillhöriga jordägareandelar i utmälen inom Adakfältet. En dylik anordning torde vara att föredraga framför den alternativa möjligheten, att arbetet inom berörda område bedrevs för statens och bolagets gemensamma räkning. För den händelse uppgörelse i först angivna hänseende kunde träffas, torde den omedelbara utgiften i samband därmed komma att uppgå till cirka 25,000 kronor. Då beloppet rymdes inom det här förordade anslaget å 2,000,000 kronor tillstyrkte departementschefen, att anslaget i fråga finge, om och i den mån så erfordrades, tagas i anspråk jämväl för nu omförmälda ändamål.

Utskottet har tagit del av de till ärendet hörande handlingarna och får med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts ifrågakvarande förslag hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket till *Anläggningar för utnyttjande av vissa staten tillhöriga malmfyndigheter m. m.* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Stockholm den 12 december 1940.

På andra särskilda utskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson*, *Nilsson* i Malmö, *Tjällgren*, *Lindström*, *Heiding*, *Berling*, *Alfred Andersson*, *Mannerskantz*, *Boman*, *Sundberg* och *Bergman*; samt

från andra kammaren: herrar *Svensson* i Grönvik, *Törnkvist*, *Skoglund*, *Eriksson* i Stockholm, *Persson* i Falla, *Andersson* i Falkenberg, *Andersson* i Löbbo, *Ward*, *Gustafson* i Vimmerby, *Mårtensson*, *Karlsson* i Munkedal och *Bergvall*.
